

Divpadsmit soļi, kas jāzina, atgriežoties Latvijā

Nodarbinātības valsts aģentūra

Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) EURES konsultanti sagatavojuši ieteikumu rakstu "Divpadsmit soļi, kas jāzina, atgriežoties Latvijā", kā arī infografikas "Informācija par pensijas saņemšanu Eiropas Savienībā", "Bezdarbnieka pabalsta pārceļšana = U2 dokuments" un "Strādāji ārvalstīs un plāno atgriezties Latvijā?" Šie informatīvie materiāli būs noderīgi tiem mūsu valsts iedzīvotājiem, kuri srādā ārzemēs, bet vēlas atgriezties Latvijā.

- Pirms atgriešanās Latvijā, ārvalstī ir jāsaņem visi dokumenti un izziņas, **kas liecina par nodarbinātību un saņemtajiem sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem**, kā arī **dokumenti par darba periodiem un nomaksātajiem nodokļiem**. Ja ārvalstī ir piešķirts bezdarbnieka pabalsts un, atgriežoties Latvijā, Jūs vēlaties turpināt saņemt šo pabalstu, tad no **ārvalsts sociālās aizsardzības vai nodarbinātības dienesta jāpieprasa U2 dokuments bezdarbnieka pabalsta eksportam**. Ja pēc nodarbinātības perioda beigām Jūs vēlaties pretendēt uz bezdarbnieka pabalstu, tad **pabalsts jāpieprasa valstī, kurā Jūs pēdējo reizi bijāt nodarbināts**. Jums ir iespēja, meklējot darbu citā Eiropas Savienības dalībvalstī, arī Latvijā, turpināt saņemt šo pabalstu 3-6 mēnešus. Šo pabalsta "līdzīgu saņemšanu" sauc par pabalsta eksportu. Pastāv daži izņēmuma gadījumi, par tiem interesējieties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA - <https://saite.lv/3zT9N>)
- Ja, ierodoties Latvijā, vēlaties turpināt saņemt ārvalstī piešķirto bezdarbnieka

pabalstu, un Jums ir izsniegts U2 dokuments, tad **septiņu dienu laikā pēc izbraukšanas no ārvalsts Jums ir jāreģistrējas Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA), savukārt U2 dokuments jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (VSAA)**. Ja ir vēlme saņemt palīdzību darba meklēšanā vai savu prasmju pilnveidošanā, izmantojiet NVA atbalstu. Reģistrēties NVA un iegūt bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu var arī tad, ja ārvalsts bezdarbnieka pabalsts netiek saņemts.

- Ja ir nepieciešams **aplūcināt savu ārvalsts nodarbinātības/apdrošināšanas periodu, jāiesniedz U1 dokuments VSAA**. Ja šāda dokumenta nav, jāinformē VSAA, ka noteiktu laika periodu Jūs bijāt nodarbināts ārvalstī. **Ziniet, ka nodarbinātības/sociālās apdrošināšanas periodi nepazūd**, tie uzkrājas, un nepieciešamības gadījumā tiek ņemti vērā, nosakot tiesības uz pabalstiem, kā arī pensiju. To sauc par **summēšanas principu**. Ja nepieciešams, VSAA noskaidro, kā var turpināt saņemt vai pieteikties bērna kopšanas, ģimenes un citiem pabalstiem Latvijā. Jāņem līdzi izziņas vai citi dokumenti par minētajiem pabalstiem, kas piešķirti ārvalstī.
- Ārvalsts nacionālajā veselības sistēmas administrācijā jāpieprasa **S1 veidlapa. Tas ļaus saņemt garantētos visu veidu veselības aprūpes pakalpojumus Latvijā**, un izmaksas par šiem pakalpojumiem tiks apmaksātas no ārvalsts budžeta līdzekļiem.
- Ārvalsts nacionālajā veselības sistēmas administrācijā var saņemt **Eiropas veselības apdrošināšanas karti (EVAK), kas dod tiesības saņemt valsts garantēto neatliekamo un nepieciešamo medicīnisko palīdzību**. EVAK var būt noderīga laikā, kamēr Latvijā nebūs uzsāktas darba attiecības, jo šajā periodā cilvēks joprojām paliek sociāli apdrošināts valstī, kur pēdējo reizi bija strādājis.
- Ja ģimenē aug bērni, pirms aizbraukšanas no ārvalsts jāparūpējas par to, lai būtu sagatavoti visi nepieciešamie dokumenti par viņu iegūto izglītību, veselības aprūpi, kā arī saņemtās sociālās garantijas.
- Par došanos prom no ārvalsts **jāinformē visas tās iestādes**, kurās Jūs bijāt reģistrējies vai norādījis savu personīgo informāciju, piemēram, ledzīvotāju reģistru, vietējo pašvaldību, nodarbinātības dienestu, banku, ceļu satiksmes direkciju, pastu, veselības pakalpojumu sniedzēju, komunālo pakalpojumu nodrošinātājus u.c. Tas **palīdzēs izvairīties no iespējamām pārpratumiem nākotnē**.
- Ierodoties Latvijā, ir **jāreģistrējas pašvaldībā un jādeklarē sava dzīvesvieta**. To var izdarīt tās pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas iestādē, kurā ir cilvēka vai ģimenes jaunā dzīvesvieta, vai elektroniski www.latvija.lv
- Lai varētu saņemt veselības aprūpi, **jāreģistrējas pie ģimenes ārsta**. Informāciju par to, kādi ģimenes ārsti strādā novadā vai pilsētā, var saņemt Nacionālā veselības dienesta (NVD) mājaslapā. Ja ārvalstī saņemta S1 veidlapa, tā jāreģistrē NVD www.vmnvd.gov.lv Bez reģistrācijas veidlapa nav derīga.
- Ja ģimenē aug bērni, viņi **jāreģistrē pašvaldības bērnuudārzu rindā vai skolā**.

- Ja cilvēks joprojām ir Latvijas nodokļu **rezidents un ārvalstīs ir gūti ienākumi**, tad no 1. marta līdz 1. jūnijam Valsts ieņēmumu **dienestā jāiesniedz gada ienākumu deklarācija** par iepriekšējā gadā ārvalstīs gūtajiem ienākumiem, klāt pievienojot arī dokumentus, kas apliecina ārvalstīs samaksātos nodokļus, nodokļa maksātāja tiesības uz atvieglojumiem un citus dokumentus www.vid.gov.lv
- Ja vēlaties **sākt biznesu, par iespējām interesējieties Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrā (LIAA)** www.liaa.gov.lv, kur var saņemt konsultācijas un palīdzību biznesa plāna izstrādē, **finansu institūcijā "ALTUM"** www.altum.lv un **Uzņēmumu reģistrā** www.ur.gov.lv. Par atbalstu bezdarbniekiem pašnodarbinātības vai komercdarbības uzsākšanai interesējieties **NVA**.

INFOGRAFIKAS:

- *Informācija par pensijas saņemšanu Eiropas Savienībā*
- *Bezdarbnieka pabalsta pārceļšana = U2 dokuments*
- *Strādāji ārvalstīs un plāno atgriezties Latvijā?*

Ar EURES konsultantiem Latvijā var sazināties:

Mājaslapa: www.nva.gov.lv/eures

E-pasts: eures@nva.gov.lv

Facebook: www.facebook.com/eureslatvia/

LinkedIn: www.linkedin.com/company/eures-latvia

Jaunums! Ik piektdienu, izņemot svētku dienas, no plkst. 13.00 līdz 15.00 **EURES čats** - <https://ec.europa.eu/eures/public/lv/chat-with-eures-advisers>. Tā ir iespēja tiešsaistē uzdot jautājumus EURES konsultantiem un saņemt atbildes.